וחייבין עליה משום א"א. פ"ה אם קיבל אביה קידושין וקשה מסיפא שמעי' לה דתני בא עליה אחד מכל עריות דדייקינן מינה אפילו בהמה ועוד בפ"ק דקידושין (דף י. ושם) דנעו למיפשט דביאה לירושין עושה ולא נשואין עושה מדקתני בביאה ובמה הכי קתני נשאת וממאי דילמא נשאת לקדושי כסף קאי כמו וחייבים עליה משום א"א וי"ל דכולה לקידושי ביאה דרישא קאי ומשום בא עליה יבם קנאה איצטריכא ליה דלא תימא קנאה מדרבנן כמו בן תשע דסיפא דלא קני מדאורייתא אלא כמאמר רבה בעלמא דלאיתא בשילהי האשה רבה (יבמות דף לו.) ומיהו קשה דלקמן בפ' בן סורר (דף סט.) דייק מהכא דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב מדקתני וחייבין עליה משום א"א וממאי דילמא אילונית היא ומדעתא דהכי לא קדיש הא אפילו הראשון מדעתא דהכי קדיש ה"מ למיפרך ממאי חייבין דאילונית ולא בא יבום היא ומיבום לא פריך דהל"ל דמדעתא דהכי לא מייבם וי"ל דנקט מדעתא דהכי לא קדיש משום דפריך עלה גם מסיפא דבא עליה אחד מכל עריות ומאן דמשני וחייבין עליה בקרבן לא אסיק מדעתיה מסיפא ובתר הכי פריך ומשני דקבלה עילויה מכל מקום ההוא דא"א כדשניין חייבין עליה בקרבן א"נ דקבל עליה היבם ולא ראשון דאם תמצא אילונית תתקדש לו מ"מ בביאתו וריב"א פירש דנקט דחייבים עליה משום אשת איש וה"ה לכל עריות כדי לאשמועינן מממת סיפא אפילו בהמה דמסיפא גרידא לא הוה שמעינן בהמה דהוה אמרינן גבי בהמה לא תשיב ביאתו ביאה תדע דגבי בן ט' דקתני ואם בא על אחת מכל עריות אפ"ה קתני בהמה בהדיא ופוסל את הבהמה ונסקלת על ידו וניחא לפירושו דלא קתני גבי קטנה ופוסלת את הבהמה ונסקלת על ידה[1]:

נשאת לבהן. אבל פחותה מבת ג' לא אבלה אע"ג דליכא למיחש לדעולא ולא לאמפיון דהא נישאת כיון דלאו בת ביאה היא מחזרת לבית אביה ולא בדיק לה ועוד דכיון דנשאת אתקדשת בביאה קאי כדאמר בפ"ק דקידושין (דף י.) אם כן פחות מבת ג' דקידושי ביאה דידה לאו קידושי נישואין נמי לא מהני:

ואינו מאכיל. פי' בקונט' אם היה כהן ובא עליה לשם קידושין אינו מאכיל וקשה דאין זה תלוי בביאה אלא משום דקידושי קטן לאו קידושין ויש לפרש דאינו מאכיל בינמתו קאמר אע"פ שזקוקה ועומדת:

ואינו נותן גט עד שיגדיל. בהגדיל נחוד לא סגי ליה בגט דבישאת אלא לכשיגדיל יבעול ויתן גט הכי מפרש בפ' יולא דופן (נדה דף מה.):

אינה

מדסיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה לא סיפא תקלה וקלון רישא הא קמ"ל דאפילו קלון בלא תקלה נמי מיחייבי והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וכדבעי רב המנונא דבעי רב המנונא ישראל הבא על הבהמה בשוגג מהו [א]תקלה וקלון בעינן והכא קלון איכא תקלה ליכא או דילמא קלון אע"פ שאין תקלה אמר רב יוסף תא שמע [ב]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [ג]ואם בא עליה יבם קנאה [ד]וחייבין עליה משום אשת איש [ה]ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון [ו]ניסת לכהן אוכלת בתרומה [ז]בא עליה אחד מן הפסולים פסלה מן הכהונה [ח]ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה והיא פטורה אחד מכל עריות ואפילו בהמה והא הבא דקלון איכא תקלה ליכא וקתני מומתין על ידה כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה עלה דידה חס אבהמה לא חס אמר רבא ת"ש [ט]בן [י]תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה [יא]ואינו נותן גט עד שיגדיל [יב]ומטמא כנדה לטמא משכב תחתון כעליון [יג]פוסל ואינו מאכיל [יד]ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח [טו]ונסקלת ע"י [טז]ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתים על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא וקתני נסקלת על ידו כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עילויה עליה דידיה חס רחמנא אבהמה לא חס רחמנא תא שמע [יז]דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה וכדבעו מיניה מרב ששת: **מתני'** [יח]המגדף אינו חייב עד שיפרש השם א"ר יהושע בן קרחה בכל

ה"ג **לא סיפא תקלה וקלון ורישא הא קמ"ל וכו': סיפא.** ולאי תרוייהו איכא ואימא לך דכולה מתני' בישראל קא מיירי ואשמועינן רישא דאע"ג דליכא אלא חדא קלון בלא תקלה כגון ישראל שוגג כסבור מותר דאיכא קלון שגיגה עצמו בדבר מגונה ותקלה ליכא ומאי תקלה דקתני שבאת לאדם תקלה ע"י תקלת קלון קאמר וניחא לאוקמה הכי ולא תוקמה רישא בעובד כוכבים וסיפא בישראל: **בת שלש שנים ויום אחד.** קיס להו לרבנן דשוב אין בתוליה חוזרין ומאז היא ראויה לביאה: **מתקדשת בביאה.** ע"י אביה אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשם קדושין דהאב זכאי בבתו בקדושיה[1] דכתיב (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה אבל היא עצמה ואמה ואחיה כשהיא יתומה אין בה קדושי תורה אלא רבנן הוא דתקון ולא הצריכוה גט אלא מיאון בעלמא: **ואם בא עליה יבם קנאה.** ויצאה ידי יבום ומתגרשת הימנו בגט ומקבלו אביה ואינה לריכה חליצה דהא בביאת יבם תלה רחמנא דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט וזה הרי בא [עליה]. אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא לגרשה בגט אינו יכול אלא ימתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול או עד שתביא ב' שערות ותחלוץ: **וחייבין עליה.** אם קבל אביה קידושין ובא עליה אחר חייב עליה משום אשת איש דביאה היא. אבל פחות מבת שלש נהי דקידושי כסף שלה קידושין הן לחייב עליה לאחר שלש אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב אע"פ שהיא אשת איש דלאו ביאה היא: **ומטמאה את בועלה.** בנדותה דקיי"ל (נדה דף לג.) מרבויא דוי"ו ואשה כי תהיה זבה[2] לרבות תינוקת בת יום א' שמטמאה בנדתה ומיהו כי מטמא' בנדה במגע ובמדרס הוא דמטמאה טהרות ואדם וכלים כשאר נדה אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו אלא הרי הוא כנוגע בעלמא לטומאת ערב משום דלאו ביאה היא אבל בת שלש מטמאתו כדין בועל נדה: **לטמא משכב התחתון כעליון.** שהבועל נדה מטמא משכב התחתון משום משכב אפי' לא נגע בו כעליון של זב הכי מפורש במסכת נדה בפרק בנות כותים (דף לג:) שאין משכבו של בועל נדה חמור כמשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים דכתיב בהו[3] וכל אשר יגע במשכבה אלא הרי הוא כעליונו של זב בגד שנשא על גבי הזב שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין[4] ומקרמי יליפינן לה התם: **נשאת לכהן.** ע"י קדושי אביה: **אוכלת בתרומה.** אבל פחות מבת שלש אע"פ שקידושיה קידושין על ידי אביה הואיל ואין ביאתה אין חופתה חופה והויא לה כארוסה לחופה, ומן אם נכנסה לחופה אוכלת, אבל פחותה מכן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת, אע"ג דבגדולה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה אוכלת, אלמא לאו בביאה תליא מילתא אלא בחופה, מיהו ראויה לביאה בענין וכל שאין לה ביאה אין לה חופה (שם). **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון אלמנה לכהן גדול (יבמות נז:). פסלה. מתרומה כיון דאביה אם היא בת כהן כדתניא מגין לבתה לויה וישראלית שבא עליהן כו' מ"ל כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (נדה מד:)

ב) יבמות מז: לקמן סט. קידושין י. נדה מד:, ג) נ"ב קנ. נדה מה., ג) לעיל נד., ד) [כתובות מו:], ה) [ויקרא טו], ו) [שם ביבמות סט.], ז) [וע"ע תוס' יבמות מז: וקידושין י.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לטמא וכו' אוכלין ומשקין ומקרמי יליפינן:

מוסף רש"י

בת שלש שנים ויום אחד. ביאתה ביאה לכל דבר (נדה מד:) אבל פחות מכאן כטומן אאגבא בעין ואינה ביאה (קידושין י.). מתקדשת בביאה. מדעת האב (שם) אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשם קדושין, אבל לא מדעת עצמה, דאין מעשה קטנה כלום (לקמן סט.). **ואם בא עליה יבם קנאה.** וחכה בנכסי אחיו ליורשה ולטמא לה (נדה מד:) ואם רצה להוציאה מוציאה בגט (קידושין י.). **וחייבים עליה משום אשת איש.** אם קיבל בה אביה קידושין מזה ובא אחר עליה נהרג, דביאתה ביאה (נדה מד: וכב"ר קידושין שם ולקמן סט.). **ומטמאה את בועלה.** כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (קידושין י.) אבל פחות מכן אע"ג שמטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטומאת ז' אלא משום נוגע ולטומאת ערב (נדה מד:). **לטמא משכב תחתון כעליון.** מתחון של בועל נדה כעליונו של זב (שם) שמטמא אוכלין ומשקין ואין מטמא אדם וכלים כתחתון של נדה עצמה שהוא קרוי מדרס ואב הטומאה (יבמות נד:) שעושה בועלה משכב ומושב אפילו עשר מצעות, אבל לא לחיות אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמשכבה של נדה עצמה, אלא לטמא אוכלין ומשקין כעליונו של זב (קידושין י.) אבל פחותה מבת שלש, הבא עליה בנדותה אינו כבועל נדה אלא כנוגע בנדה ואין משכבו מטמא אפילו אוכלין ומשקין אפילו נגע בו, דנוגע בנדה אינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא כלים ואפילו נגע, וכל שכן דאינו מטמא משכב בלא נגיעה (לקמן סט.). **ניסת לכהן.** על ידי קדושי אביה ואמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, ומן אם נכנסה לחופה אוכלת, אבל פחותה מכן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת, אע"ג דבגדולה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה אוכלת, אלמא לאו בביאה תליא מילתא אלא בחופה, מיהו ראויה לביאה בענין וכל שאין לה ביאה אין לה חופה (שם). **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון אלמנה לכהן גדול (יבמות נז:). פסלה. מתרומה כיון דאביה אם היא בת כהן כדתניא מגין לבתה לויה וישראלית שבא עליהן כו' מ"ל כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (נדה מד:)

מסורת הש"ס

(ה) [ויקרא כב], ט) [ב"מ לד.], י) [ב"מ לד. ובכל הנוסחאות], יא) [ב"מ לד.], יב) [ב"מ לד.], יג) [ב"מ לד.], יד) [ב"מ לד.], טו) [ב"מ לד.], טז) [ב"מ לד.], יז) [ב"מ לד.], יח) [ב"מ לד.],

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"י:
סג ב מיי' פ"ג מהלכות אישות הל"י טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף ח:
סד ג מיי' פ"א מהלכות יבום הל"ז טוש"ע אה"ע סימן קסז סעיף ד:
סה ד מיי' פ"ג מהלכות איסורי ביאה הל"ב:
סו ה מיי' פ"ג מהלכות משכב ומושב הל"ג:
סז ו מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ג:
ז [מיי' פי"ח מה"ל איסורי ביאה הל' ו טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ט]:
סח ח מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"ג:
סט ט י מיי' פ"א מה"ל יבום הלכ"ז [ופ"ה הל' יח] סמג עשין נג טור שו"ע אה"ע סימן קסז סעיף א:
ע כ מיי' פ"ג מהלכות משכב ומושב הל"ג:
עא ל מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה א והלכה יא:
עב מ מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל"ג:
עג נ מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"י:
עד ס מיי' שם הל"ג [טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' טו]:
עה ע מיי' פ"ב מהלכות עכו"ם הל"ז סמג לאוין נח:

רבינו חננאל

תורה בהמה הנהנית מן העבירה תיהרג. והרי אילנות כו'. כדבעי רב המנונא ישראל שבא על הבהמה בשוגג מהו הבא קלון איכא תקלה ליכא דהא שוגג הוה ופשיט רב יוסף מהא דתנן בנדה פ"ה בת ג' שנים ויום אחד אם בא עליה אחד מכל העריות ואפילו בהמה והא הכא דקלון איכא פי' קלון של נערה (מאורשה). תקלה ליכא דהא והויא פטורה תנן וקתני מומתין על ידה. ודתינן כיון דמזידה היא בת הריגה היא. ורחמנא חס עליה משום דהויא קטנה כו' ופשט רבא מהא בן ט' שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה כו' עד ופוסל הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא דפטור תנן וקתני נסקלת על ידו. ודתינן הכא נמי כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא כו' ואתינן למפשטא מתניתין. ודייקינן מדקתני במתניתין אלא שבאת תקלה לאדם על ידה כו' מאי לאו (מדרישא) [מדסיפא] תקלה וקלון (סיפא) [רישא] קלון בלא תקלה היכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וקתני נהרגת ודתינן לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון. היכי דמי עכו"ם שבא על הבהמה דתקלה איכא קלון ליכא: **ירושלמי** איש אשר ישכב [והכתיב את דודתו וגו'] א"ל לצורך יצא לידון בעירי דמר ר' יוחנן בכל אחר דכתיב ערירים יהיו הוורים בלא וולד. ערירים ימותו קוברין בניהם: **המגדף** אינו

עשאה תלוה ופסלה (לקמן סט.). **ואם בא עליה אחד מכל העריות כו'.** כגון אביה לא תמיה (נדה מד:). **והויא פטורה.** מפני שהיא קטנה ולאו בת עונשין (שם וקידושין שם ולקמן סט.). **בן תשע כו' קנאה.** וחכה בנכסי אחיו, ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת (נדה מה.). **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** אם בא לגרשה, דקידושי אחיו קידושין גמורין וגילוהן של זה אינם גילוהן גמורין לאיש בן דעת (שם). **ומטמא כנדה.** אם בא עליה, דביאתו ביאה לכל דבר (שם). **פוסל.** כגון בן ט' שנים ומתי לו ממזר שבא על הבהמה פסלה מתרומת אביה, אבל בנן ט' ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה, דאי מאוס ביאתו אינה לא פסלה זונות דכשר מן התרומה, ואי משום קידושין למהוי בת כהן לישראל לאו קידושין ניהו, דקטן דקדים אין קידושי קידושין (שם). **ואינו מאכיל.** כגון יבם בן ט' כהן הבא על יבמתו אע"ג דקני ליה בהך ביאה לא אכלה בתרומה (שם). **ופוסל את הבהמה.** אם רבעה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים, אבל פקילה לא דמודה בקנס פטור (שם).

בכל יום. כל זמן שהיו נוטלין ונותנין בדקיקת עדים היו דנין אותן בכינוי כלומר היו דנין עמהן ובודקין אותם בכינוי היאך אמר כך אמר יכה יוסי את יוסי. האי כינוי לאו כינוי השם קאמר אלא ב"ד מכנין בדבריהם הקללה כלפי אמריס. כל מי שמהפך דבריו ומדבר כאדם זה שמדבר ומקלל ותולה באחר קרי ליה כינוי בלשון חכמים ויש לו חבר בשבועות (דף לה.) וגם בלשון המקרא ואל אדם לא אכנה כי לא ידעתי אכנה (איוב לב). ולהכי נקט יוסי את יוסי דד' אותיות איכא בשם בן ארבע אותיות דאינו חייב אלא על שם המיוחד דהיינו שם בן ארבע אותיות ומשום דמשבועו של יוסי כמשבועו של אלהים. ולהכי נקט יכה זה את זה דילפינן לקמן דאינו חייב עד שיברך שם בשם: **גמרא הדין.** וכאן לומר חייב הוא לא היו יכולין להרגו על פי עדות ששמעו שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כינוי: **אלא מוליאין את כל אדם לחוץ.** דגגאי הוא להשמיע ברכת השם לרבים: **וקורעין.** בגדיהם: **ולא מאחין.** עולמית וטעמא מפורש בגמרא[ט]: **אף אני.** שמעתי כמוהו ואל"ל לחזור ולהזכיר ברכת השם: **גמ' שם כשם.** כגון יכה פלוני את פלוני או יקלל שם פלוני את שם פלוני: **ונוקב שם בנקבו שם.** להכי אהדריה בהאי קרא לומר לך עד שיוכל שם בשם: **וממאי דהאי ונוקב שם וגו' עד לא תעשון** לשון קושיא הוא דאין תירוץ ביניתים: **מכרו.** שלא לתחוב סכין לדקור נקב בשם הכתוב בקלף: **ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם.** וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם: **בעינן שם בשם.** כדיליף לעיל ובנקיבה לא משכחת שם בשם שיוקוב את חבירו: **שני שמות אחדדי.** כתובים בשתי חתיכות קלף ויתנם זה על זה: **נוקב וחוזר ונוקב.** בסכין הוא ואין שם נוקב את שם חבירו לבאחר שיוקוב העליון יוקוב התחתון: **פרושי.** בלותיומיו ופירושי': **לא שמה אזהרה.** ולא עבר עליה מיתה: **תרוייהו.** פרושי וכרוכי ומחלת לא מחייב: **אין אינה.** בברכת השם כתוב אין אין כי יקלל אלהיו וגו' (ויקרא כד): **אינה אלא סייף.** דכתיב בהו (בראשית ט) באדם דמו ישפך ומיתה אחרת לא הוזכרה בהם: **והא מהכא נפקא.** דעכו"ם מוזהרין על ברכת השם: **ה' זו ברכת השם.** לקמיה[י] דרשינן ויקו ה' אלהיו וגו'[כ]: **לא נצרכא.** האי אין אין אלא לרבות את הכנויים שיהו העכו"ם מוזהרים על ברכתו כישראל דאי מהתם הוה אמינא שם המיוחד דוקא דכתיב ה' דהאי אלהים דבההוא קרא לאזהרת ע"ז דרשינן ליה לקמן (ע"ג): **ואליבא דרבי מאיר.** מתוקמא דמחייב ישראל על הכנויין מהאי קרא ואתא אין אין להשוות עובדי כוכבי' וישראל בכל הני כנויים כגון אלהים שדי צבאות. ולא דמו לכנויים דמתני' דקתני יכה יוסי את יוסי דכנוי דקתני מתני' דנין את העדים בכינוי לאו כנוי השם הוא כדפרשינן לעיל: **על שם המיוחד.** דהא כתיב ה' והיינו שם מיוחד דכתיב זה שמי לעולם (שמות ג): **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד וסמיך ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת וקאי נמי אכי יקלל אלהיו: **וחל"ל על שם המיוחד במיתה.** דכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה אלא ונשא חטאו דכרת: **ועל הכנויין באזהרה.** אלהים לא תקלל אף על הכנויין נזהר ושם המיוחד נמי בהא אזהרה נפיק דכל אלהים לשון שררה כמו (שם ז) נתתיך אלהים. הא דאמר ר' יאמר נפתא לרבות את הכנויים ואליבא דרבי מאיר דמשמע הא לרבנן פטור בן נח על הכנויין פליגא דרבי מייאשא דאיהו סבר אע"ג דאמרי רבנן על הכנויין באזהרה דישראל מיהו עובד כוכבים חייב מיתה מבגר ובאזהרה מדכתיב גר ואזרח יתירה ש"מ לחייבו עובד כוכבים בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזרח חייבין בכנוי ועובדי כוכבים[ל] אתרבו מאים אים ממאי קא ממעט גר ואזרח לבני נח: **הואיל ואיתרבו.** להאי פרשתא לכנויין איתרבו אף לכל האמור בפרשה ובסקילה: **ור' יאמר נפתא אליבא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן עובדי כוכבים פטורין מן הכנוי דישראל גר ואזרח מאי קא ממעטי אי למעוטיהו מסקילה לא איצטריך דמהיכא תיתי הא לא אתרבו בהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר קד"ל הואיל ואיתרבו איתרבו: **אים אים למה לי.** בין לר' מייאשא בין לר' יאמר נפתא אליבא דרבנן ברכת השם מוילו ה' אלהים מנקבו כנויים מגר ואזרח נפקי לר' מייאשא ואי לר' יאמר נפתא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן (ע"ג): **וגלוי עריות.** כולן חוץ מגערה המאורסה דכתיב בהו בגיימלך (בראשית כ) הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם גערה המאורסה אין להם (לקמן נז.):

לף

אינה אלא סייף. ולקמן איכא מ"ד אלא חנק והא דכתיב (בראשית לח) בני תמר הוליאוה ותשרף לאו משום דדינא הכי דאפילו מיתה לא נתחייבה לא בדינא דידהו ולא בדידן וכשהתמירו עליה לחייבה מיתה כיצמה שזיעתה מוקמוה אמיתת בת כהן דבשריפה לפי שהיתה בתו של שם: **ואליבא** דרבי מאיר. דלרבנן הא אמרי על הכינויין באזהרה ואע"ג דלבני נח אזהרתן זו היא מיתתן כיון דבישראל ליכא מיתה לא מרבי' עו"ג למיתה מקרא דכתיב בני ישראל דישראל ליתא בהו מיתה מיהו קשה מנא ליה דפליג רבי יצחק אדרבי מייאשא דאמר דאפשר דמודה ר' יצחק דמרבינן עובד כוכבים מבגר וכאזרח והכא אקרא דאים אים קאי דלא מיתווקם לרבות את העובדי כוכבים אלא לר"מ וי"ל דמבגר וכאזרח לא מרבינן אי לאו דמתרבי עובד כוכבים מאים אים ומאים אים לחודא לא הוה מרבינן אי לאו בגר וכאזרח כיון דבישראל ליכא מיתה והא דבעי בסמוך אים אים לרבנן למה לי לא כמו שפ"ה דבעי נמי לר' מייאשא דלא קשה ליה כלל אלא לר' יצחק אליבא דרבנן בעי: **איש כי יקלל למה לי'.** תימה הא איצטריך כדדרשינן בפרק מי שהי' טמא (פסחים נג.) למ"ד מגדף היינו עובד עבודת כוכבים איצטריך כי יקלל לגופיה לאמעוטי' דאיכא כרת במברך את השם דכתיב הכא ונשא חטאו וכתיב בחלל לעשות פסח דאשון חטאו ישא ולמ"ד מגדף היינו מברך את השם דאית ביה כרת בהדיא דכתיב את השם הוא מגדף ונכרתה איצטריך האי קרא לאגמורי כרת לחלל פסח שני וי"ל דהכא דרשי כי יקלל למ"ל דה"ל למיכתב ונשא חטאו גבי ונוקב שם: **ועל הכינויים באזהרה דכתיב אלהים לא תקלל.** וכי יקלל אתא לכרת כדדרשינן בפסחים (שם:) ואיכא כרת אכינויין והא דקאמר באזהרה למעוטי מיתה ולא למעוטי כרת: לאמר

[א]בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין לא הורגין בכינוי אלא מוציאין כל אדם לחוץ שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** [ב]תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל [ג]דאמר קרא [ד]ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב [ה]מה אקב לא קבה אל [ו]ואזהרתיה מהכא [ז]אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב [ח]ויקב חור בדלתו [ט]ואזהרתיה מהכא [י]ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב [יא]ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא [יב]את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה [יג]אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא [יד]ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב [טו]הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן [יו]איש מה ת"ל [יז]איש איש [יח]לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל [יט] [יא]ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח אינה אלא בסייף והא מהכא נפקא מהתם נפקא [יב]ה' זו [יג]ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר [יד]דתניא [יו]איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו ולא כבר נאמר [ו]ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ז]על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מייאשא דאמר רבי מייאשא [ח]בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא [ט]כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי [יא]דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן [יב] [יג]שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

רבי

מסורת הש"ם

א) מכות כב., ב) [תמורה ד.], ג) [מגילה יא.], ד) [תוספתא ע"ז פ"ט], ה) [לקמן ע"ב], ו) שבועות לו., ז) [בכרכות לח: קידושין יז: וב"ק], ח) [תוספתא ע"ז פ"ט לקמן עד:], ט) [לקמן פ.], י) [ע"ב], כ) [בראשית כז], ל) בס"ח: יגורים,

תורה אור השלם

1. וְנִקַּב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בִּנְקָבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז
2. מָה אֶקֹּב לֹא קָבָה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְיָ: במדבר כג ח
3. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר: שמות כב כז
4. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אָרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בִּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ: מלכים ב יב י
5. וּנְתַצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִים תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן וְאַבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ג-ד
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת: במדבר א יז
7. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג
8. וְיִקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת שֵׁם יְיָ וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן: ויקרא כד יא
9. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה: ויקרא כד יד
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
11. וְרָצוּ יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: בראשית ב טז

גליון הש"ם

גמ' דאמר קרא ונוקב שם. עי' לקמן סו ע"א רש"י ד"ה בנקבו:

מוסף רש"י

איש איש כי יקלל כו'. מה תלמוד לומר. מלחר שעמיד לכתוב ונקב שם ה' מות יומת. ליכתוב אים אים כי יקוב שם ונשא חטאו וימות (שבועות לו.). **על שם המיוחד.** בן ארבע אותיות דיו"ד ה"י (שם). **ועל הכינויין באזהרה.** אלהים לא תקלל (שם).

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פ"ג מהלכות עכו"ם הלכה מ סמג לאוין נח:
עז ב מיי' שם הל"ז:
עח ג מיי' שם הל"ח:
עט ד מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ח ג סמג לאוין נח:
פ ה מיי' שם הלכה יד ופ"י שם הלכה ה:
פא ו מיי' פ"ג מהל' עכו"ם הל"ז סמג לאוין נח:
פב ז מיי' פ"ט מהלכות מלכים הלכה ג:
פג ח מיי' שם הל"ח:

רבינו חננאל

חייב עד שיברך את השם תנא עד שיברך שם בשם. מנא לן אמר שמואל דאמר קרא ונוקב שם ה' בנקבו שם. וממאי דנוקב לישנא דברוכי הוא בכינוי שנאמר מה אקוב לא קבה אל. ואזהרתיה אלהים לא תקלל איבעי תימא מהכא ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל וכי תימא תרתי עבד נקב את השם וקילל מדכתיב הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא והמקלל ש"מ חדא עבד והנוקב הוא המקלל תרוייהו חדא היא: **ירושלמי** מניין שקורעין על קללת השם שנאמר ויהי כשמוע חזקיהו ויקרע את בגדיו וגו'. תני ר' אושעיא אחד השומע מישראל ואחד השומע מגוי חייב לקרוע שנא' אני ה' אלהי כל בשר. מהו לקרוע בזמן הזה משמא דר' יוחנן אמרו משרבו הגדפנין פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכנויין נשמעינה מהדא ריש לקיש הוה מהלך באיסטרטא פגע בחד כותי והוה הוא מגדף והוא קרע כותי מגדף והוא קרע. נחת ליה מחמרא ויהב ליה מרתוקא גו ליביה. אמר ליה רשיעא אית לאימך מלבושין מספקא לי. ש"מ קורעין על הכנויין בזמן הזה ואפי' מן הכותים: **ע"** עד שיברך שם בשם יקלל שם כלומר יזכור שם ויקללו אותו השם בשם. ת"ר מה ת"ל איש איש לרבות את הנכרים שמוזהרין על ברכת השם כישראל ואין נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא בסייף. תניא ונוקב שם ה' יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד מניין לרבות את כל הכנויין ת"ל איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מכל מקום. דברי ר' מאיר וחכ"א על שם המיוחד במיתה שנאמר ונוקב שם ה' מות יומת ועל הכנויין באזהרה שנא' ונשא חטאו ור' מייאשא פליג על האי תנא ואמר לרבנן בן נח אפילו בכנויין נהרג שנאמר כגר כאזרח בנקבו שם יומת. גר ואזרח אינן חייבין מיתה אלא על שם המיוחד. אבל בן נח אפילו בכנויין חייב: **ת"ר** שבע מצות נצטוו

נו: ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

אף על הדם מן החי. כולהו יליף טעמייהו לקמן [נט. ומילן]: **כפרשה מכשף.** זו היא שמזכיר והולך לא ימצא בך וכגלל התועבות האלו וגו' ומדענעשו עליהם שמע מינה החזירו על כולם דלא ענש אלא אם כן הזהיר: **מוסרין בני נח וכו'.** סיפא דמילתא דרבי אלעזר הוא וכוליה מפרש לקמן [סא.]: **מכל עץ הגן ולא גזל.** מדאיצטריך למישרי ליה ולהפקיר לו עני הגן ש"מ שאינו מופקר לו נאסר לו: **אכול תאכל.** העומד לאכילה ולא תאכל אבר מן החי דבהמה בחייה אינה עומדת לאכילה אלא לגדל ולדות: **עשוק אפריס.** מיד שונאיו ולוגן משפט לוגן ע"י שפטיו של הקב"ה: **כי הואיל הלך אחרי לו.** מפני שנתרלה ללכת אחרי לוות של נביאי הבעל: **למעוטי גיפוף וגישוק.** אבל עשה אתרבי מוילו אע"ג דבית דין של ישראל אין ממיתין: מגפף ומנשק אמרינן במתני' (דף ס:) דגבי ישראל אינו נהרג: **בכדרכה.** שדרך עבודתה בכך ישראל נמי כל עבודה שדרך עבודתה בכך ישראל חייב עליה ואפילו הוא דרך בזיון כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס כדאמר במתני' (סס) וילפינן מקראי וכ"ש כשהוא דרך כבוד דכולהו כדרכן נפקי [סא.] מאיכה יעבדו הגויים האלה את אלהיהם וגו'): **כאשר צוך ה' אלהיך.** כתיב בדברות האחרונות גבי שבת וכבוד אב ואם והיכן צוך הא ליכא למימר דמשה הוה אמר להו בערבות מואב כאשר צוך בסיני (ו) דמשה לאו מאליו היה שונה להם משנה תורה ומזהירם על מצותיה ומגיד להם וכל מה שכתוב בדברות האחרונות היה כתוב בלוחות וכן שמע בסיני: **לעבדה ועדיס והתרלה.** וכן נצטוו ישראל במרה להיות דנין בסנהדרין של כ"ג כדאמרי' (לעיל ב.) עבדה שופטת ועבדה מלכת דעבו"ס לא איפקוד בהני כדילפינן לקמן (דף מ:) מקראי דבן נח נהרג בעד א' ובדיין א': **אי הכי מאי הוסיפו עליהן דינין.** אין אלו דינין אלא מצות דיינין: **דיני קנסות.** הוסיפו במרה דבני נח לא הוזהרו עליהן דכתיב ויאו ונמרי' לה מאשר יאוה דהתם לדקה ומשפט כתיב דהיינו דין ופשרה אבל קנסות לאו משפט ניהו דקנסינן ליה טפי מדיינה: **בדיינין מכעי ליה.** דאיכוי משמע שהוסיפו להם בהלכות דינין שנצטוו עליהם כבר אבל השתא דקתני הוסיפו עליהם דינין משמע כל הלכות דינין הוסיפו: **כל פלך.** מדינה: **ישראל נצטוו להושיב.** דיינין בכל עיר ועיר דכתיב (דברים יז) תתן לך בכל שעריך: **כך נצטוו עכו"ם.** דהא משפט כתיב ביה והכא נמי כתיב (סס) ושפטו את העם משפט לדק: **האי תנא.** דברייי דלעיל דקתני הוסיפו עליהם דינין דמשמע דבני נח לא נצטוו עליהם תנא דבי מנשה הוא: **ד"ך.** דינין וברכת הבס: **ס"ך.** סירוס וכלאים: **שבע מצות וכו'.** לקמן מפרש דתנא דבי מנשה לא דרים ויאו והני כל חדא באינשי נפשיה כתיב בהו: **אדם הראשון לא נצטווה אלא על ע"ז בלבד שנאמר ויאו ה' אלהים.** את אלהותו ביה עליו על האדם שלא ימירהו באחר: **אף על ברכת השם.** דנפקא ליה נמי מאלהים אלהותו ביה עליו שלא יקללהו כדכתיב (שמות כב) אלהים לא תקלל: **אף הדיינין.** מאלהים נמי נפקא יהא אלהותי עליך להיות מורא עליך ולהיות מורא בשר ודם להטות משפט כי המשפט לאלהים הוא כדמפרש רב ואחזי: **אלהים אני.** נאמר לאדה"ר: **אל תמירני.** כדאמרינן לא יהיה לך אלהים אחרים על פני [שמות כ] זולתי: **לא תקללוני.** כדאמרי' אלהים לא תקלל [שם כב]: **יהא מורא עליכם.** כדאמרינן אלהים לשון שררה ורבנות כמו נתתיך אלהים לפרעה (שם ז) יהא מורא עליך ולא מורא בשר ודם לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא (דברים א) דהיינו דינין: **איש אומרים.** דמרבי לכולהו: **אפי' הגך נמי.** דינין וברכת הבס:

ותשמח

לאמר הן ישלח. אע"ג דהאי קרא במחזיר גרושתו כתיב ובני נח לא הוזהרו בה מ"מ מייתי ראיה דגבי אישות כתיב לאמר: **אכל תאכל** ולא אבר מן החי. והא דאמרינן לקמן (דף נט:) דלא הותר לאדם הראשון בשר לאכילה היינו להמית ולאכול אבל מתה מאליה שריא ואתא לאפוקי אבר מן החי דאפי' נפל מאליו אסור:

עשר מצות. תימה הא איכא גיד הנשה למ"ד (בחולין דף ק:) לבני יעקב נאסר ומילה שייתן לאברהם אמינו: **לא נצטווה אלא על ע"ז.** מה שנאסר לו בשר ועץ הדעת לא קאמיר לפי שלא היה נוהג לדורות ודוקא אדם הראשון קאמר אבל מודה רבי יהודה דבני נח נצטוו אחר המבול דהא אמר בפרק ג"ה (חולין דף ק:) לרבי יהודה גבי אבר מן החי דאתי איסור אבר מן החי ומייל אאיסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח:

דכתיב

רבי חנניה בן [6](גמלא) אומר אף על הדם מן החי רבי חידקא אומר אף על [3]הסירום רבי שמעון אומר אף על הכישוף רבי יוסי אומר כל האמור בפרשת כישוף בן נח מוזהר עליו [1]לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים וגו' ובגלל התועבות האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך ולא ענש אלא אם כן הזהיר רבי אלעזר אומר אף על הכלאים מותרין בני נח ללבוש כלאים ולזרוע כלאים [8]ואין אסורין אלא בהרבעת בהמה ובהרכבת האילן מנהני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא [2]ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל [5]ויצו אלו הדינין וכן הוא אומר [3]כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' ה' זו ברכת השם וכן הוא אומר [4]ונוקב שם ה' מות יומת אלהים זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר [5]לא יהיה לך אלהים אחרים על האדם זו שפיכות דמים וכן הוא אומר [6]שופך דם האדם וגו' לאמר [2]זו גילוי עריות וכן הוא אומר [7]לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר מכל [8]עץ הגן ולא גזל אכל תאכל ולא אבר מן החי כי אתא רבי יצחק תני איפכא ויצו זו עבודת כוכבים אלהים זו דינין בשלמא אלהים זו דינין דכתיב [8]ונקרב בעל הבית אל האלהים אלא ויצו זו ע"ז מאי משמע [7]רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר [9]סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם וגו' וחד אמר [10]עשוק אפרים רצוץ משפט כי הואיל הלך אחרי צו מאי בינייהו איכא בינייהו עכו"ם שעשה ע"ז ולא השתחוה לה למאן דאמר עשו משעת עשייה מיחייב למאן דאמר כי הואיל הלך עד דאזיל בתרה ופלח לה אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עכו"ם שעשאה ע"ז ולא השתחוה לה חייב והתניא [9]בעכו"ם דברים שבית דין של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוזהר עליהן אין בית דין של ישראל ממיתין עליהן אין בן נח מוזהר עליהן למעוטי מאי לאו למעוטי עכו"ם שעשה ע"ז ולא השתחוה לה אמר רב פפא לא למעוטי גיפוף ונישוק דמאי אילימא כדרכה בר קטלא הוא אלא [1]למעוטי שלא כדרכה דינין בני נח איפקוד והתניא [2]עשר מצות נצטוו ישראל במרה שבע שקיבלו עליהן בני נח והוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם דינין דכתיב [11]שם שם לו חוק ומשפט שבת וכיבוד אב ואם דכתיב [12]כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה [13]כאשר צוך במרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא נצרכה אלא לעדה ועדים והתראה אי הכי מאי והוסיפו עליהן דינין אלא אמר רבא לא נצרכה אלא לדיני קנסות אכתי והוסיפו בדינין מיבעי ליה אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא [1]להושיב בית דין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר והא בני נח לא איפקוד והתניא [3]כשם שנצטוו ישראל להושיב בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר [4]כך נצטוו בני נח להושיב בתי דינין בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר אלא אמר רבא האי תנא תנא דבי מנשה הוא דמפיק ד"ך ועייל ס"ך דתנא דבי מנשה שבע מצות נצטוו בני נח ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים גזל ואבר מן החי סירום וכלאים רבי יהודה אומר אדם הראשון לא נצטווה אלא על ע"ז בלבד שנאמר ויצו ה' אלהים על האדם רבי יהודה בן בתירה אומר אף על ברכת השם ויש אומרים אף על הדינים כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה אמר רב אלהים אני לא תקללוני אלהים אני לא תמירוני אלהים אני יהא מוראי עליכם כמאן כיש אומרים תנא דבי מנשה אי דריש ויצו אפילו הנך נמי אי לא דריש ויצו הני מנא ליה לעולם לא דריש ויצו הני כל חדא וחדא באפי נפשיה כתיבא ע"ז וגילוי עריות

דכתיב

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"י מהלכות מלכים הלכה ו:

פה ב ג מיי' פ"ט שם הלכה כ:

פו ד מיי' פ"ל מהלכות סנהדרין הל"ל סמג עשין מ:

פז ה מיי' פ"ט מהלכות מלכים הל"ד:

תורה אור השלם

1. לא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וִידִּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים: כִּי תוֹעֲבַת יְיָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבְגַלַּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ: דברים יח י-יב

2. וַיְצַו יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל:

בראשית ב טז

3. כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְיָ עַל אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו: בראשית יח יט

4. וּנֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז

5. לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי:

שמות כ ג

6. שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם: בראשית ט ו

7. לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר הֲיָשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חָנוֹף תֻּחֳנַף הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זְנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוּב אֵלַי נְאֻם יְיָ:

ירמיהו ג א

8. אם לֹא יִמָּצֵא הַגֵּנֶב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ:

שמות כב ז

9. סָרוּ מְהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

שמות לב ח

10. עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי צָו: הושע ה יא

11. וַיִּצְעַק אֶל יְיָ וַיּוֹרֵהוּ יְיָ עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ:

שמות טו כה

12. שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:

דברים ה יא, טז

מוסף רש"י

בעכו"ם דברים שבית דין של ישראל כו'. הכי קאמר בחיוב עבודת כוכבים דברים שב"ד ישראל ממיתין עליהם כגון כל עבודות שדרכן של עבודת כוכבים בכך וזבוח וקטור אפילו שלא בדרכה, כדלקמן בפרקין (לקמן נ:). **כאשר צוך במרה.** דכתיב (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט (שבת פז:).

מסורת הש"ס

א) [ל"ל גמליאל], **ב)** ב"מ ל:, **ג)** [לקמן מז:], **ד)** [עמ"ש תוס' מנחות לג. ד"ה רב חסדא], **ה)** [לקמן מז. ע"ש רש"י ד"ה בע"ל דברים], **ו)** הוריות מ:, **ז)** שבת פז:, **ח)** [תוספתא דע"ז פ"טן], **ט)** [דברים יב].

גליון הש"ס

גמ' ויצו אלו הדינים. עי' תשובת רמ"א סימן י': שם עין הגן ולא גזל. עי' ב"מ דף ע' ע"ב תוס' ד"ה תשיך:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כאשר צוך וכו' כאשר צוך בסיני. ע"כ ובתוס' דשבת דף פ"ז משני קושייא דס"ו בתירוץ אחר:

רבינו חננאל

בני נח כו'. עד ר' יוסי אומר כל האמור בפרשת מכשף בן נח מוזהר עליו שנאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמי' מענון ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידועני ודורש אל המתים. וכתוב ובגלל התועבות האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך ואינו מענישם בתועבות הללו אלא שבוודאי הוזהרין בהן שאין הקב"ה מעניש אלא אם כן הוזהיר ר' אליעזר אומר אף על הרכבת האילן והרכבת הבהמה נצטוו אבל מותרין ללבוש כלאים ולזרוע כלאים מנא הני מילי א"ר יוחנן דכתיב ויצו ה' אלהים על האדם. ויצו אלו הדינין ה' זו ברכת השם אלהים זו ע"ז. על האדם זו שפיכות דמים. מכל עץ הגן אכול תאכל ולא גזל תאכל ולא אבר מן החי. ר' יצחק תני איפכא ויצו זו ע"ז כו' וזה וזה מביא ראיה מקראי. ואקשינן דינין בני נח נצטוו עליהן והתניא עשר מצות נצטוו ישראל במרה. ז' שקבלו עליהן בני נח. הוסיפו עליהן דינין ושבת וכבוד אב ואם. דינין שנאמר שם שם לו חק ומשפט ושבת וכיבוד אב ואם דבהריירו כתיב כאשר צוך ה' אלהיך ואמר ר' יהודה כאשר צוך במרה ופריק ר"ע לעולם הדינין בני נח נצטוו עליהן ומה הוסיפו במרה שיהו דינין בעדה ע"פ שנים עדים והתראה. ודחינן אי הכי מאי והוסיפו עליהן דינין. ונדחה. וגם פירוש של רבא ושל רב אחא בר יעקב (ו).

(ו) עד כאן נכתב הדף ואחר הדף נשאר חלק וכפופו כתב "לרוך בנה קונטרס אנס" אבל לא נמצא בכ"י ואסר לפניו עד דף פט.

דכתיב [1]**ותשחת הארץ לפני האלהים ותנא דבי רבי ישמעאל בכל מקום שנא' [6]השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים דבר ערוה שנא'** [2]**כי השחית כל בשר את דרכו עבודת כוכבים דכתיב** [3]**פן תשחיתון ועשיתם וגו' ואידך אורחייהו דקא מגלי שפיכות דמים דכתיב** [4]**שופך דם האדם וגו' ואידך קטלייהו הוא דקמגלי גזל דכתיב** [5]**כירק עשב נתתי לכם את כל וא"ר לוי כירק עשב ולא כירק גנה ואידך ההוא למישרי בשר הוא דאתא אבר מן החי דכתיב** [6]**אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו ואידך ההוא** [7]**למישרי שרצים הוא דאתא סירוס דכתיב** [7]**שרצו בארץ ורבו בה ואידך לברכה בעלמא כלאים דכתיב** [8]**מהעוף למינהו ואידך ההוא לצותא בעלמא אמר רב יוסף אמרי בי רב על שלש מצות בן נח נהרג: גש"ר סימן: על גילוי ערוה ועל שפיכות דמים ועל ברכת השם מתקיף לה רב ששת בשלמא שפיכות דמים דכתיב** [4]**שופך דם האדם וגו' אלא הנך מנא להו אי גמר משפיכות דמים אפילו כולהו נמי אי משום דאיתרבאי** [9]**מאיש איש עבודת כוכבים נמי איתרבי** [10]**מאיש איש אלא אמר רב ששת אמרי בי רב על ארבע מצות בן נח נהרג ועל עבודת כוכבים בן נח נהרג והתניא** [11]**בעבודת כוכבים דברים שב"ד של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוזהר עליהן אזהרה אין מיתה לא אמר רב נחמן בר יצחק אזהרה שלהן זו היא מיתתן רב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי דרב אמרי** [12]**על שבע מצות בן נח נהרג גלי רחמנא בחדא והוא הדין לכולהו ועל הגזל בן נח נהרג והתניא** [13]**על הגזל גנב וגזל וכן יפת תואר וכן כיוצא בהן** [2]**כותי בכותי וכותי בישראל אסור וישראל בכותי מותר ואם איתא ניתני חייב משום דקבעי למיתני** [14]**סיפא ישראל בכותי מותר תנא רישא אסור והא כל היכא דאית ליה חיובא מיתנא קתני דקתני רישא** [15]**על שפיכות דמים כותי בכותי וכותי בישראל** [7]**חייב ישראל בכותי פטור התם היכי ליתני ליתני אסור ומותר והתניא** [7] [16]**כותי** [16] **ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין כיוצא בו בגזל מאי היא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא לפועל בכרם פועל בכרם אימת אי בשעת גמר מלאכה התירא הוא** [17]**אי לאו בשעת גמר מלאכה גזל מעליא הוא אלא אמר רב פפא לא נצרכה** [17]**אלא לפחות משוה פרוטה אי הכי כותי בישראל אסור הא** [18]**בר מחילה הוא נהי דבתר הכי מחיל ליה צערא בשעתיה מי לית ליה כותי בכותי כיוצא בהן כיון** [19]**דלאו בני מחילה נינהו גזל מעליא הוא אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא נצרכה אלא** [20]**לכובש שכר שכיר כותי בכותי וכותי בישראל אסור ישראל בכותי מותר כיוצא ביפת תואר מאי היא** [21]**כי אתא רב דימי א"ר אלעזר א"ר חנינא** [22]**בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה כיוצא בו דשפיכות דמים לא תניא אמר אביי אי משכחת דתניא רבי יונתן בן שאול היא דתניא** [23]**רבי יונתן בן שאול אומר** [24]**רודף אחר חבירו להורגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל**

נהרג

ד' מצות. עבודת כוכבים הוסיף עמהם: **בעבודת כוכבים דברים שב"ד ישראל וכו'.** הכי קאמר בלאיסור עבודת כוכבים אותם דברים שב"ד ישראל ממיתין עליהם כגון כל עבודות שדרכן של עבודת כוכבים בכך וזבוח וקיטור אפי' שלא כדרכה כדלקמן בפירקין (דף פ.): **אזהרה שלהם.** כלומר כל אזהרה דתנא תנא גבי בני נח זו היא מיתה שלהם דלא דייק בהו תנא למיתני מיתה גבי חייבי מיתות ואזהרה בשאין בהן מיתה כלגבי ישראל: **גלי רחמנא בחדא.** בשפיכות דמים: **על הגזל.** כך הוא מצות בני נח גנב וגזל וכן יפת תואר דהוי נמי גזל שגוזלין את אשתו במלחמה: **וכן כיוצא בהן.** שאינן ממש גזל אלא דומין להם ולקמן מפרש להו: **ישראל בכותי מותר.** דלא תעשוק את רעך כתיב (ויקרא יט) ולא כותי ומדרבנן [א] איכא למאן דאסר משום חילול השם בהגזל בתרא (ב"ק דף קיג.): **משום דקבעי למיתנא סיפא ישראל בכותי מותר.** ואי תנא גבי כותי בכותי חייב הוה תני ישראל בכותי פטור ומשמע פטור מן המיתה אבל עובר עליו בלאו ומשום הכי תנא בריש לשון איסור דליתני גבי ישראל מותר דס"ל דאמר מותר ממש: **הא כל היכא דאיכא חיוב מיתה מתנא תנייה.** בלשון חיוב ומדנקט הכא לשון איסור ש"מ דווקא תנהו: **היכי ליתני.** לעולם הכא לאו דוקא איסור נקט אלא משום סיפא ודקשיא לך רישא מדלא נקט נמי לשון איסור ש"מ דווקא מני להו התם לא מלי למיתנא לשון איסור משום דנבעי למימר ישראל בכותי מותר ולא מצי מתני ליה: **הכותי** [ב] **וכן רועי בהמה דקה ישראל.** שסתמן גזלנים שמרעים בהמתן בשדות אחרים: **לא מעלין ולא מורידין.** לא מעלין אותם מן הבור להצילם מן המיתה ולא מורידין אותם לבור להמיתם בידים [אבל המידנא דין זה אינו נוהג כי בעלו ד"ן]: **פועל בכרם.** ואוכל מן הענבים: **בשעת גמר מלאכה.** כגון שסכרו לבור: **היזק הוא.** ואפי' ישראל בישראל כתיב (דברים כג) ואכלת ענבים כנפשך שבענך ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל ובריתא קתני ישראל בכותי מותר הא ישראל בישראל אסור ותו בכותי היכי אסור ליה מי איכא מידי דישראל בישראל שרי ולכותי אסור: **אי לאו בשעת גמר מלאכה גזל מעליא הוא.** וגזל תנא ליה רישא: **נערא בשעתא מי ליה ליה.** הלכך גזל הוא אלא שאין ב"ד ישראל מזקקין להשיבו דבתר הכי מחיל ליה ובישראל בישראל נמי אסור ומעבר לא עבר דכתיב (ויקרא יט) לא תגזול (שם ה) והשיב את הגזילה אמידי דהשבון קרי גזל ואידך לא אבל בכותי דלאו בר השבון הוא שכל דינו למיתה לא נפיק פחות משוה פרוטה מכלל פרוטה ואפי' מישראל דמחיל ליה בתר הכי: **כותי בכותי כיוצא בו.** בתמיהה. ובגבי כותי בכותי מוציא פחות משוה פרוטה מכלל פרוטה וקרי כיוצא בו בגזל ולא גזל ממש: **בכובש שכר שכיר.** דגזל לא הוי אלא בחוטף דבר מיד חבירו כדאמר בב"ק במרובה (דף עט.) מקרא דויגזול את החנית מיד המצרי (ש"ב כג): כיוצא בו בגנב נראה בעיני מדלא קבעי לה מאי היא לא משכחת ליה ולאו עליה קאי אלא לגזל ויפת תואר: **נהרג עליו.** משום גזל ואף על פי שאין זו בעולת בעל דאישות אלא דזנות בעלמא כחמורו ובהמתו. כותי בישראל שפחה כנעניית שייחד ישראל לעבד עברי ובא עליה כותי נהרג. ישראל בכותי מותר כותי שייחד שפחה לעבדו ובא ישראל ולקחה בשביה מותר דהא אפי' אשתו גמורה מותרת לו. ישראל בישראל אסור דהיינו שפחה חרופה שחייבין עליה אשם: **כיוצא בו גבי שפיכות דמים לא תנא.** האי תנא דלעיל משום דאין לשפיכות דמים שאינו חייב גמור או מותר לגמרי כגון (ו) נרדף שניתן להגלל עצמו בנפשו של רודף דאינו שופך דם בשוגג שפיכות דמים גמורה הוא אלא רחמנא תם עליה: **ויכול.** הנרדף להציל עצמו באחד מאבריו של רודף כגון לקטע רגלו: **ולא הציל.** אלא הרגו:

נהרג

ותשחת הארץ. מדאינוהו עליהו שמע מינה איפקוד עליהו: **כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.** גלוי עריות דכתיב (משלי ל) דרך גבר בעלמה ודור המבול על העריות נענשו כדכתיב (בראשית ו) וירא בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה: **ואידך.** מאן דדרים ולו [שם ג] אמר לך אזהרה אדם הראשון וגבי דור המבול אורחייהו מגלי להודיעך על מה נענשו: **קטלייהו קא מגלי.** בחיזו מיתה ימיתם ולעולם הוזהרו מילו: **כירק עשב.** עשב קרי עשב הספר וכל הגדל מאיליו שאין בו טורח למרוח ולזרוע: **למישרי בשר הוא דאתא.** כדאמר לקמן בפרקין (דף נט.): אדם הראשון לא הותר לו בשר באכילה אלא עשבים ואילנות דכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע לכם יהיה לאכלה ולחית הארץ) העשבים והאילנות תאכלו אתם וחית הארץ ולא חית הארץ לכם והוזהרו על אבר מן החי מאכול תאכל) ולגלמדך דאפי' איכא ממיתה אלא שנפל ממנה אבר מאיליו לא תאכלנו ובאו בני נח והתיר להם להמית ולאכול ולאו למדרש מינה ולא כירק גנה אתא דלגופיה אלטריך לפי שירק עשב הותר לאדם הראשון תלה להו לבני נח בהמות וחיות כירק עשב: **בשר בנפשו דמו.** בעוד שהוא הבשר בנפשו הויא דמו לא תאכלו הבשר: **למישרי שרצים הוא דאתא.** משום שהוזהרו באבר מן החי מאכול תאכל אתא האי קרא למשרא אבר מן החי בשרצים והכי דרשינן לקמן בפרקין (דף נט.) אותו בשר שקרוי דמו בנפש והבשר קרוי בשר הויינו דמו חלוק מבשרו אסרנא לכו באבר מן החי ולא בשרצים שאין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא כבשרו דאילו בישראל לא מחייבי עליה כרת כדאמר בכריתות (דף כח.) דלית ביה אלא לאו אדם דשרצים בבשר: **לברכה בעלמא.** לא לפרות ולא לרבות צווה אלא ברכם בפריה ורביה: **מן העוף למינהו.** מדלעטוה להבית זכר ונקבה לתיבה מכל מין ולא שיזדווג לו מין אחר שמע מינה אסורין להרביע כלאים: **ואידך.** לאו משום איסור כלאים אלא לצוות בעלמא שכל אחד ואחד נוח לו לצוות מינו מצוות מין אחר: **על שלש מצות בן נח נהרג.** ואף על פי שנלטוו בשבע אין נהרגין אלא על שלש כדפרים להו רב ששת דבשפיכות דמים כתיבא בהדיא דמו ישפך [ב] וגלוי עריות וברכת השם כתיב גבי ישראל אים איש [ג] ודרשי' להו [ד] לרבות את הכותים להיות במיתה כישראל: **בעבודת כוכבים נמי.** כתיב גבי מולך אים אים בקדושים תהיו: **על**

תשחת. ולא (ב) נענש אלא אם כן הזהיר: לנערה

פח א מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה יד סמג עשין קכב:

פט ב מיי' שם הלכה ט:

צ ג מיי' שם הלכה ד:

צא ד מיי' פ"ב מהלכות רוצח הלכה יא סמג לאוין קסג:

צב ה מיי' פ"י מהלכות עכו"ם הלכה א ופ"ד מהלכות רוצח הלכה יא סמג לאוין קסג טור שו"ע יו"ד סימן קנח סעיף א וטוש"ע חו"מ סימן תכה סעיף ה:

צג ו ז ח מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ט:

צד ט מיי' שם הלכה ח:

צה י מיי' שם הל"ד:

תורה אור השלם

1. וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס: בראשית ו י א
2. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ: בראשית ו יב
3. פֶּן תִּשְׁחַתּוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה: דברים ד טז
4. שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם: בראשית ט ו
5. כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל: בראשית ט ג
6. אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ: בראשית ט ד
7. וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ: בראשית ט ז
8. מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת: בראשית ו כ
9. אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ: ויקרא יח ו
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יַקְלֵל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בָאָבֶן: ויקרא כ ב

מסורת הש"ס

ו) ש"ז כג: חולין כג. תמורה כח: בכורות מז., ב) [לקמן נט.], ג) [ע"ז ט:], ד) [תוספתא דע"ז פ"טו], ה) [שבת ל. וש"נ], ו) [שם בתוספת'], ז) ע"ז כו. ע"ש [ולף יג: ובתוספ' בב"מ פ"כ], ח) [כ"ל: הגרוס], ט) [פסחים נ:], י) [לקמן נט.], כ) [לקמן נח:], ל) [לקמן עד.], מ) [בראשית ח], נ) [שם], ס) [בראשית ט:], ע) [ויקרא יח בגילוי עריות, שם כד בברכת השם], פ) [כאן יבש"ב], צ) בס"ח: הגרוס, וכן להלן.

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה כיוצא וכו' בגון (נדרים) תו"מ וב"ב ס"ח רודף: (ב) תוס' ד"ה דכתיב וכו' ולא ענש אלא:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ישראל בנכרי כו' ומדרבנן איכא כו'. נ"ב תמוה מאד ועמ"ש (בחו"מ) בסימן שמח (ס"ק מ. ובאה"ע סי' כ"מ סק"ה):

מוסף רש"י

כי השחית כל בשר. בדור המבול כתיב, ודור המבול בערוה קנקני, כדכתיב (בראשית ו) ויקחו להם נשים וגו', שהיו מקקין לנשי רעיהן ולכל בהמה ומיה (חולין נג.), ורועי בהמה דקה. הן ישראל והן נוכרים הרי הן כעובדי כוכבים (ע"ז יג.). לא מעלין אותן מן הבור. אם נפלו לתוכו, אלא יניחם ויימותו, ולא מורידין. אותן לבור להמית אותן בידים (שם: דלאו בני מחילה נינהו. בני נח מחוסרים הם (לקמן נט.). ויכול. הנרדף לו הרוצחו, להצילו באחד מאבריו ולא הציל. אלא בנפשו (לקמן עד.).

עין משפט נר מצוה